

5. Єршова Н. Ю. Вплив якості облікової інформації на обґрунтованість результатів фінансового прогнозування. *Актуальні питання економічних наук*. 2025. № 7. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14786315>.

Дубініна М.В.,
д-р. екон. наук, професор,
завідувачка кафедри обліку і оподаткування,
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ІНВЕНТАРИЗАЦІЯ ЯК ЕЛЕМЕНТ ОБЛІКОВО-КОНТРОЛЬНОЇ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ АКТИВАМИ ПІДПРИЄМСТВА

Інвентаризація посідає ключове місце в системі управління активами підприємства, оскільки саме вона забезпечує не лише перевірку їх фактичної наявності, але й встановлення відповідності між реальним станом ресурсів і даними бухгалтерського обліку. Її значення суттєво посилюється в умовах зростання вимог до достовірності фінансової інформації, що висуваються як внутрішніми, так і зовнішніми користувачами. Інвентаризацію доцільно розглядати як невід'ємну складову управління активами підприємства. Саме вона формує інформаційну основу для прийняття обґрунтованих управлінських рішень.

Сутність інвентаризації доцільно розкривати через її інтеграцію в систему бухгалтерського обліку та внутрішнього контролю, що дозволяє розглядати її як комплексний інструмент управління. Вона водночас виступає елементом методу бухгалтерського обліку та інструментом господарського контролю [4], що визначає її багатофункціональний характер. У цьому контексті інвентаризація забезпечує не лише підтвердження фактичної наявності активів, але й їх оцінювання з позицій ефективності використання. Вона дозволяє своєчасно виявляти розбіжності між обліковими та фактичними даними. Це підвищує достовірність фінансової інформації та сприяє її аналітичній цінності. Водночас у практичній діяльності підприємств аналітичний потенціал інвентаризації використовується недостатньо. Це суттєво обмежує її роль у системі управління.

Нормативно-правове регулювання інвентаризації визначає її обов'язковість, а також встановлює загальні принципи та порядок її проведення, що забезпечує єдність облікової практики. Відповідно до чинного законодавства, підприємства зобов'язані здійснювати інвентаризацію з метою підтвердження достовірності облікових даних [3].

Конкретні процедури деталізуються відповідними нормативними актами, які визначають етапи її проведення [2]. Такий підхід забезпечує стандартизацію процесу. Водночас чинна нормативна база не повною мірою враховує сучасні виклики господарського середовища. Зокрема, недостатньо враховується фактор нестабільності. Це знижує ефективність застосування традиційних процедур інвентаризації.

Інвентаризація виконує визначальну функцію у забезпеченні достовірності фінансової звітності підприємства, оскільки дозволяє підтвердити фактичну наявність активів і зобов'язань та правильність їх оцінки [1]. Її роль є особливо важливою у процесі аудиту, де інвентаризаційні процедури виступають важливим джерелом доказів. Вони забезпечують виявлення помилок та викривлень у звітності. Це підвищує довіру до фінансової інформації. Разом із тим результативність інвентаризації значною мірою залежить від якості її організації. Недостатній рівень контролю за її проведенням знижує її ефективність. Це обумовлює необхідність удосконалення методичних підходів.

У системі внутрішнього контролю інвентаризація виконує функцію моніторингу збереження активів, що дозволяє підвищити рівень відповідальності матеріально відповідальних осіб [5]. Вона сприяє своєчасному виявленню порушень і запобіганню зловживанням. Це забезпечує підвищення дисципліни облікових процесів. Водночас інвентаризація формує основу для оцінки ризиків діяльності підприємства. У сучасних умовах ця функція набуває стратегічного значення. Інвентаризація інтегрується в систему антикризового управління. Це розширює її функціональні можливості.

Розвиток наукових підходів до інвентаризації свідчить про поступову трансформацію її функцій від технічної процедури до інструменту інформаційного забезпечення управління [5]. У сучасних умовах вона дозволяє оцінювати ефективність використання ресурсів. Інвентаризація формує релевантну інформацію для прийняття управлінських рішень. Це відповідає сучасним вимогам менеджменту. Водночас не всі підприємства повною мірою використовують її потенціал. Це знижує її вплив на управління.

Організація інвентаризації передбачає дотримання чіткої послідовності етапів, кожен з яких безпосередньо впливає на достовірність отриманих результатів [2]. Порушення встановлених процедур призводить до викривлення інформації. Це негативно позначається на якості фінансової звітності. У практиці підприємств часто виникають проблеми організаційного характеру. Зокрема, недостатній рівень кваліфікації персоналу. Це знижує ефективність інвентаризаційних процедур. Потребує уваги питання професійної підготовки кадрів.

Сучасні умови господарювання потребують адаптації інвентаризаційних процедур до факторів ризику та невизначеності, що особливо актуально в умовах воєнного стану [6]. У таких умовах інвентаризація дозволяє оцінити втрати активів та визначити їх фактичний стан. Це забезпечує формування достовірної інформації. Водночас обмежений доступ до активів ускладнює її проведення. Це зумовлює необхідність пошуку альтернативних підходів. Зростає значення нових методів отримання інформації.

У кризових умовах особливого значення набуває використання альтернативних джерел інформації, зокрема державних реєстрів та експертних оцінок [7]. Це дозволяє відновити облікові дані у разі втрати первинної документації. Водночас виникає проблема достовірності такої інформації. Це потребує посилення контрольних процедур. Доцільним є залучення незалежних експертів. Це підвищує об'єктивність оцінювання.

Інвентаризація виступає важливим інструментом управління активами, оскільки забезпечує контроль за їх використанням і збереженням [6]. Вона сприяє підвищенню ефективності діяльності підприємства. Інвентаризація дозволяє виявляти неефективно використовувані ресурси. Це створює передумови для їх оптимізації. Водночас її часто сприймають як формальну процедуру. Це обмежує її управлінський потенціал.

Цифрові технології відкривають нові можливості для удосконалення інвентаризаційних процедур, оскільки використання автоматизованих систем сприяє підвищенню точності облікових даних [5]. Вони дозволяють скоротити тривалість процедур. Водночас їх впровадження потребує значних інвестицій. Не всі підприємства мають можливість їх реалізації. Це створює дисбаланс у розвитку облікових систем.

Перспективи розвитку інвентаризації пов'язані з її трансформацією у стратегічний інструмент управління, який забезпечуватиме не лише контроль, а й прогнозування результатів діяльності підприємства. Це дозволить підвищити якість управлінських рішень. Інвентаризація повинна враховувати сучасні виклики, зокрема цифровізацію. Це потребує оновлення методичних підходів.

Список використаних джерел

1. Дубініна М.В. Роль інвентаризації в аудиті достовірності фінансової звітності аграрних підприємств: методичні аспекти та практика в Україні. *Modern Economics*. 2025. № 51(2025). С. 87-96. DOI: [https://doi.org/10.31521/modecon.V51\(2025\)-10](https://doi.org/10.31521/modecon.V51(2025)-10).

2. Про затвердження Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань: наказ Міністерства фінансів України від 02.09.2014 р. № 879. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1365-14#Text>.

3. Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/996-14#Text>.

4. Мезенцева Н.М., Вінниченко Т.Л., Левченко Т.В. Сучасні дефініції та класифікація інвентаризації в умовах господарювання підприємства. *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Економіка і управління*. 2020. Т. 31 (70), № 3. С. 151–158. DOI: <https://doi.org/10.32838/2523-4803/70-3-60>.

5. Гаврилко П.П., Лалакулич М.Ю., Югас Е.Ф. Інвентаризація як елемент методу обліку та контролю в умовах війни. *Наукові записки Львівського університету бізнесу та права. Серія економічна. Серія юридична*. 2024. Вип. 43. С. 32–38. DOI: <https://doi.org/10.5281/zenodo.14178759>.

6. Колісник О.П., Агафонцева А.А., Купріянова А.О. Особливості проведення інвентаризації активів в умовах воєнного стану. *Економіка та суспільство*. 2025. Вип. 73. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2025-73-9>.

7. Литвиненко В.С., Гуренко Т.О., Дерев'янюк С.І., Бурдим Ю.М. Інвентаризація активів і зобов'язань як інструмент відновлення обліку в сільськогосподарських підприємствах в умовах воєнного стану. *Economics and Business Management*. 2024. Vol. 15, № 1. С. 92–109. DOI: [https://doi.org/10.31548/economics15\(1\).2024.078](https://doi.org/10.31548/economics15(1).2024.078).

Коломієць Д.Л.,
здобувачка вищої освіти першого (бакалаврського) рівня
Науковий керівник – **Рябчук О.Г.,**
канд. екон. наук, доцент
Державний податковий університет
м. Ірпінь

ОБЛІК І АУДИТ У СИСТЕМІ УПРАВЛІННЯ РИЗИКАМИ ЗОВНІШНЬОЕКОНОМІЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ

Облік і аудит у системі управління ризиками зовнішньоекономічної діяльності (ЗЕД) відіграють стратегічну роль у забезпеченні фінансової стійкості та конкурентоспроможності підприємств [1]. В умовах глобалізації, цифровізації та нестабільності міжнародних ринків підприємства дедалі частіше стикаються з багатофакторними ризиками, які можуть суттєво впливати на їх результати діяльності. ЗЕД відкриває значні можливості для розвитку бізнесу, зокрема через диверсифікацію ринків